

Brochure

Profielkeuze 2018-2019

VWO

Prometheus

HAVO

Profielkeuze

Beste 9e klasser en ouders /verzorgers,

Hier is de brochure met informatie over de aankomende profielkeuze. In deze brochure staat beschreven hoe het keuzetraject op het RSCollege eruit ziet, uit welke examenroutes gekozen kan worden en hoe de profielen zijn opgebouwd. Ook is er informatie zijn en waarop gelet moet worden bij het maken van de goede profielkeuze.

Achterin zijn zeer informatieve bijlagen toegevoegd:

- De eerste geeft een overzicht van de verschillende vakken zoals die in de bovenbouw gegeven worden. Bij sommige vakken staat de mening van een bovenbouwer, die dan een goed beeld geeft van hoe het vak in de bovenbouw gegeven wordt, wat je er voor moet doen en wat de verschillen zijn met de middenbouw.
- De tweede en derde zijn interessant wanneer je wilt weten of een bepaald profiel of keuze voor een eindexamenvak wel aansluit bij een vervolgopleiding die je in gedachten hebt. Het is een overzicht van alle wettelijk vastgelegde toelatingseisen voor het HBO (hoge school) en WO (universiteit).
- Tot slot is er een voorbeeld keuzeformulier toegevoegd om een idee te geven wat er allemaal vastgelegd wordt bij de definitieve profielkeuze. Dit is alleen voor de prometheus route gedaan, de andere formulieren zien er vergelijkbaar uit.

De profielkeuze loopt voor sommige 9e klassen parallel met de niveaubepaling HAVO/WO. Deze brochure gaat hier niet over, maar houdt er zeker wel verband mee.

Lees de brochure goed door en bespreek in alle rust je overwegingen thuis en op school. In de aankomende maanden wordt hopelijk duidelijk traject en welk profiel goed bij je past en waarom. Op **vrijdag 14 april 2019** moet de definitieve profielkeuze gemaakt zijn.

Deze brochure is ook op de website terug te vinden (rscollege.nl/examenzaken en rscollege.nl/LOB).

Yvette Huigen
decaan H/V Rudolf Steiner College (decaanaat@rscollege.nl)

Waarom profiel kiezen?

In klas 7 tot en met 9 is het onderwijs voornamelijk gericht op het opdoen van zoveel mogelijk ervaringen en feitelijke kennis. In klas 10 tot en met 12 begint dit te veranderen naar het doorzien van wetmatigheden en begrijpen van deze wereld. De nadruk komt te liggen op het ontwikkelen van eigen inzichten en persoonlijke oordeelsvorming. Het onderwijs speelt zich niet meer in de breedte af, maar gaat zich verdiepen en deze verdieping kost tijd.

De overheid heeft vakken geselecteerd voor vier profielen: twee maatschappelijke en twee exacte profielen. Ieder profiel en examenprogramma is zodanig samengesteld dat het de leerlingen brengt naar een volwaardig HAVO of VWO diploma. Het belangrijkste verschil tussen de profielen is dus niet het eindresultaat maar de weg er naartoe. De kennis en vaardigheden die je dan aantoonbaar bezit maken een soepele overgang naar vervolgonderwijs mogelijk.

Welk profiel je moet kiezen is van verschillende factoren afhankelijk en komt hoofdzakelijk neer op wat je wilt en wat je kunt. Dit schooljaar zal in de mentoruren veel aandacht besteed worden om je persoonlijke profielkeuze met argumenten te onderbouwen.

Tijdspad profielkeuze

tijd	
Gedurende gehele schooljaar in mentorlessen	Verschillende activiteiten gericht op de profielkeuze: <ul style="list-style-type: none">• maken en analyseren van IdentiTest• verschillende profielkeuze opdrachten• informatieverstrekking door decaan• bovenbouwers komen vertellen
kerstrapport	Voorlopig niveau advies HAVO/VWO
na kerstvakantie	Brochure profielkeuze mee naar huis
14 maart 2019	Voorlichtingsavond profielkeuze voor ouders en leerlingen
22 maart 2019	Voorlichting kunstvakken voor leerlingen, onder schooltijd
1 t/m 14 april 2019	Determinatie gesprekken. Leerlingen en ouders worden uitgenodigd voor gesprek met de mentor. In dit keuzegesprek leggen ouders en leerling de definitieve profielkeuze vast en is er ruimte voor toelichting.
15 april 2019	deadline inleveren profielkeuze 9HV

Examentrajecten en profielen

Het aankomende schooljaar kan uit drie examentrajecten gekozen worden: Prometheus, Havo en VWO.

1) PROMETHEUS (6 jarig)

Het Prometheus traject is de route die wij tot nu toe aan al onze havisten hebben aangeboden. Het is een HAVO+ route met veel extra's:

- Het examentraject duurt 3 jaar.
- Er is een breed aanbod aan kunst- en ambachtvakken. Dit aanbod is over het hele jaar en over alle leerjaren verdeeld. Deze vakken nemen in het lesrooster een prominente plaats in.
- In deze route zijn keuzemogelijkheden binnen het profiel.
- Er is ruimte voor een extra vak, voor die leerlingen die extra kunnen en willen.
- Voor de goede havist biedt deze route de mogelijkheid om vakken op VWO niveau af te ronden (hiervoor is het wel noodzakelijk om aan bepaalde kwaliteitseisen te voldoen).
- Naast het examentraject is er veel ruimte voor verschillende verdiepende onderwerpen, zoals bijvoorbeeld de sociale stage, duurzaamheidsweek, ANW en CKV breed. Voor deze onderdelen volgen de leerlingen hetzelfde programma als het VWO.

Wanneer je in de 9e klas, het advies HAVO krijgt en je echt voor het vrijeschoolonderwijs gekozen hebt, adviseren wij om Prometheus te kiezen. Het is een mooie en complete route, met veel extra's.

2) HAVO (5 jarig)

Het HAVO traject is nieuw bij ons op school en start komend schooljaar voor het eerst. Dit traject is gericht op de mavisten, die via deze route beter in staat zijn om in 2 jaar ook hun HAVO diploma te halen. Ook de havisten uit de huidige 9e klas kunnen van deze route gebruik maken. Zij stappen dan na de 9e klas direct over naar 4 HAVO en doen het jaar erop in 5 HAVO eindexamen.

- Het examentraject duurt 2 jaar.
- Het programma is nog in ontwikkeling, veel praktische zaken krijgen in de aankomende maanden definitief vorm.
- Het onderwijs bestaat uit goed vrijeschool onderwijs.
- De verrijkende onderwerpen zullen minder zijn. Ook zullen ze in projectvorm of tijdens periodeonderwijs aangeboden worden.
- De HAVO zal een kunstreis hebben, mogelijk in een andere vorm.

Verschil tussen Prometeus en HAVO traject

Prometheus geeft veel ruimte voor de algemene en persoonlijke ontwikkeling en is een duidelijk HAVO+ traject met de extra's die het vrijeschool onderwijs zo aantrekkelijk maken. Wanneer je kijkt naar de examenvakken zijn er veel overeenkomsten tussen deze twee trajecten. Ze zijn beide geschikt voor leerlingen met een HAVO advies en leiden naar een volwaardig HAVO diploma met goed vrijeschoolonderwijs.

3) VWO (6 jarig)

Het VWO examentraject duurt 3 jaar. Krijg je in de 9e klas het advies om VWO te gaan doen is dit de route die je kunt gaan volgen. Je hoeft nu alleen je profiel te kiezen.

De profielen

Op het RSCollege worden de onderstaande drie profielen aangeboden, zowel voor het Prometheus, HAVO als het VWO route.

Profielnaam	Afkorting
Cultuur en Maatschappij profiel	CM
Economie en Maatschappij profiel	EM
Natuur, Gezondheid en Techniek profiel	NGT

Ieder profiel leidt naar een volwaardig HAVO of VWO diploma en geeft daarmee toegang tot het HBO of WO vervolgonderwijs. De vakken waarmee dit werk- en denkniveau bereikt wordt verschilt echter per profiel. Het is dus belangrijk om te kijken naar welke vakken goed passen bij jouw interesses en manier van leren. Vaak wordt met de profielkeuze al een voorselectie gemaakt voor de latere keuze van vervolgopleiding.

Hieronder staat een korte omschrijving van ieder profiel en op welke richtingen van vervolgopleidingen hij goed aansluit. Het zijn zéér algemene omschrijvingen en iedereen moet voor zichzelf bepalen in welke mate hij/zij zich erin herkent.

Cultuur en Maatschappij profiel

kernwoorden	Sociaal, maatschappelijk, artistiek en communicatie.
voor wie	Leerlingen die dit profiel kiezen zijn vaak harde werkers die ervan houden creatief en verhalend bezig te zijn. Hun schoolwerk is altijd verzorgd en zowel qua inhoud als qua uiterlijk. De maatschappelijke vraagstukken worden door deze leerlingen graag vanuit het menselijke perspectief gezien.
inhoud	Het meest talige profiel, waarbij de maatschappelijke invulling verzorgd wordt door onder andere de vakken als geschiedenis en maatschappijwetenschappen/ aardrijkskunde. Wiskunde hoeft bij HAVO niet gekozen te worden. Vervolgopleidingen stellen dit vaak wel als toelatingseis. Voor het VWO zit in dit profiel wiskunde-C.
toekomst	Rechten, communicatie, media, informatie, kunst en cultuur, geschiedenis, moderne en vreemde talen, sociale en maatschappelijke vraagstukken, hulpverlening, onderwijs.

Economie en Maatschappij profiel

kernwoorden	Regelen, management, maatschappij, rekenen, onderzoeken.
voor wie	Leerlingen die dit profiel kiezen, zijn vaak de handige werkers. Zij verwerven snel inzicht. Afronding en verzorging van het werk is niet hun belangrijkste drijfveer. Maatschappelijke vraagstukken vinden zij heel interessant om te ontrafelen en analyseren. Een gokje is hen niet vreemd. Rekenen is een basisvaardigheid die zij onder de knie moeten hebben.
inhoud	Minder talig door de vakken economie en wiskunde, maar heeft net zo'n maatschappelijke betrokkenheid als het CM-profiel. Wiskunde A is voor economie een goede ondersteuning.
toekomst	Economie, management, handel, reclame, media, toerisme, communicatie, informatie, kunst en cultuur, sociale en maatschappelijke vraagstukken, hulpverlening, onderwijs.

Natuur, Gezondheid en Techniek profiel

kernwoorden	Exacte vakken, abstract denken, techniek, willen weten hoe het werkt.
voor wie	De leerlingen die dit profiel kiezen willen graag precies weten hoe iets werkt. Maatschappelijke vraagstukken zijn leuk maar de verwondering van de techniek (levend of materieel) valt daarbij in het niet. Deze leerlingen hebben de essentie van een onderwerp snel te pakken, en zijn verzot op bijzondere details.
inhoud	Het exacte profiel, waarin de vakken biologie/ natuurkunde /wiskunde en scheikunde een vast en centraal blok vormen. Keuzeruimte is hierdoor zeer beperkt.
toekomst	Milieu, natuur, techniek, laboratorium, informatica, rechten, geneeskunde, bouwkunde, verloskunde.

PROMETHEUS

	CM profiel	EM profiel	NGT profiel
Gemeenschap- pelijkdeel	Nederlands Engels Kunst 1	Nederlands Engels Kunst 1	Nederlands Engels Kunst 1
Profieldeel	Duits <i>of</i> Frans	Economie	Scheikunde
	Wiskunde A <i>of</i> Kunst 2	Wiskunde A	Wiskunde B
	Geschiedenis	Geschiedenis	Natuurkunde
	Aardrijkskunde <i>of</i> Maatschappijweten- schappen	Aardrijkskunde <i>of</i> Maatschappijweten- schappen	Biologie
Combinatiecijfer	Maatschappijleer ANW Eindwerkstuk CKV	Maatschappijleer ANW Eindwerkstuk CKV	Maatschappijleer ANW Eindwerkstuk CKV
Handelingsdeel	LO (gym)	LO (gym)	LO (gym)
Vrijeschool	Ambacht Toneel Koor Muziek	Ambacht Toneel Koor Muziek	Ambacht Toneel Koor Muziek
Extra 8 ^e vak	Filosofie	Filosofie	Filosofie <i>of</i> Wiskunde D

Toelichting voor **Prometheus**:

Gemeenschappelijk-deel	De vakken die door alle leerlingen gevolgd moeten worden.
Profieldeel	De specifieke vakken per profiel. Alleen deze vakken verschillen duidelijk en bij een profielkeuze moet voornamelijk naar dit gedeelte gekeken worden.
Combinatiecijfer	Dit is het gemiddeld resultaat van de vakken maatschappijleer, ANW, CKV en het eindwerkstuk. Het cijfer telt mee als CSE cijfer voor je eindexamen
Eindwerkstuk	Het eindwerkstuk wordt gelijk becijferd als het profielwerkstuk, de invulling verschilt.
Handelingsdeel	Deze vakken moeten voldoende worden afgesloten/gevolgd.
Vrijeschool	Het RSCollege vindt kunstonderwijs belangrijk en heeft een groot deel van de keuzeruimte hiermee gevuld.
Frans óf Duits	Deze keuze is al in de 9e klas gemaakt.
Extra vak	Dit is het vak filosofie voor alle profielen. Voor het NTG profiel is de keuze tussen filosofie óf wiskunde-D. Die leerlingen die extra willen en kunnen krijgen volledig programma aangeboden.
Kunst 1	Een keuze tussen beeldend, dans, muziek óf drama . De voorlichting wordt door de vakgroep gegeven vóór de definitieve profielkeuze. Het vak bestaat uit praktijk- en theorie opdrachten in vaklessen en wordt met een centraal examen afgesloten.
Kunst 2	Dit is altijd drama. Kunst 1 is dan geen drama.
Ambachten	Het betreft hier de vakken: textiel, houtbewerking, metaal, tuinbouw óf keramiek . Afhankelijk van welk profiel er gekozen is, kan er uit uit 3 ambachten gekozen worden.
NGT	Dit is een dubbelprofiel. Bij diplomering krijg je dan ook twee diploma's: een Natuur&Gezondheid (NG) en een Natuur&Techniek (NT) diploma.

HAVO (5 jarig)

	CM profiel	EM profiel	NGT profiel
Gemeenschap- pelijkdeel	Nederlands Engels Kunstvak	Nederlands Engels Kunstvak	Nederlands Engels Kunstvak
Profieldeel	Duits <i>of</i> Frans	Economie	Scheikunde
	Wiskunde A	Wiskunde A	Wiskunde B
	Geschiedenis	Geschiedenis	Natuurkunde
	Aardrijkskunde	Aardrijkskunde	Biologie
Combinatiecijfer	Maatschappijleer Eindwerkstuk CKV	Maatschappijleer Eindwerkstuk CKV	Maatschappijleer Eindwerkstuk CKV
Handelingsdeel	LO (gym)	LO (gym)	LO (gym)
Vrijeschool	Vakken als ambachten en toneel zullen op projectmatige wijze worden aangeboden meestal klassikaal in periodeonderwijs.		

Toelichting voor **HAVO**:

Gemeenschappelijk-deel	De vakken die door alle leerlingen gevolgd moeten worden.
Profieldeel	De specifieke vakken per profiel. Alleen deze vakken verschillen duidelijk en bij een profielkeuze moet voornamelijk naar dit gedeelte gekeken worden.
Combinatiecijfer	Het gemiddeld resultaat van de vakken maatschappijleer, ANW, CKV en het eindwerkstuk. Het cijfer telt mee als CSE cijfer voor je eindexamen
Eindwerkstuk	Het eindwerkstuk wordt gelijk becijferd als het profielwerkstuk, de invulling verschilt.
Handelingsdeel	Deze vakken moeten voldoende worden afgesloten/gevolgd.
Vrijeschool	In het HAVO traject zullen deze vakken, als ambachten en toneel in compacte vorm aangeboden worden. De rijke variant is alleen in Prometheus en het VWO traject mogelijk.
Frans óf Duits	Deze keuze is al in de 9e klas gemaakt.
Extra vak	Dit is niet mogelijk in het HAVO traject.
Kunsvak	Het betreft hier het vak kunst algemeen (KUA). Daarnaast kan je voorkeur aangeven voor een praktisch kunsvak waarin je alleen schoolexamen doet. Het betreft hier zeker de vakken muziek en beeldend (toneel is nog onder voorbehoud).
Ambachten:	De beslissing wordt binnenkort genomen welk ambacht aangeboden wordt voor het HAVO. Het ambacht wordt in projectvorm, waarschijnlijk klassikaal aangeboden.
NGT	Dit is een dubbelprofiel. Bij diplomering krijg je dan ook twee diploma's: een Natuur&Gezondheid (NG) en een Natuur&Techniek (NT) diploma.

VWO

	CM profiel	EM profiel	NGT profiel
Gemeenschap- pelijkdeel	Nederlands Engels	Nederlands Engels	Nederlands Engels
	Frans <i>of</i> Duits	Frans <i>of</i> Duits	Frans <i>of</i> Duits
	Kunst 1	Kunst 1	Kunst 1
Profieldeel	Wiskunde C	Wiskunde A	Wiskunde B
	Filosofie óf Kunst 2	Economie	Scheikunde
	Geschiedenis	Geschiedenis	Natuurkunde
	Aardrijkskunde <i>of</i> Maatschappijweten- schappen	Aardrijkskunde <i>of</i> Maatschappijweten- schappen	Biologie
Combinatiecijfer	Maatschappijleer ANW Eindwerkstuk CKV	Maatschappijleer ANW Eindwerkstuk CKV	Maatschappijleer ANW Eindwerkstuk CKV
Handelingsdeel	LO (gym)	LO (gym)	LO (gym)
Vrijeschool	Ambacht Toneel Koor Muziek	Ambacht Toneel Koor Muziek	Ambacht Toneel Koor Muziek
Extra 9e vak	-	-	Wiskunde D

Toelichting voor het **VWO**:

Gemeenschappelijk-deel	De vakken die door alle leerlingen gevolgd moeten worden.
Profieldeel	De specifieke vakken per profiel. Alleen deze vakken verschillen duidelijk en bij een profielkeuze moet voornamelijk naar dit gedeelte gekeken worden.
Combinatiecijfer	Het gemiddeld resultaat van de vakken maatschappijleer, ANW, CKV en het eindwerkstuk. Het cijfer telt mee als CSE cijfer voor je eindexamen
Eindwerkstuk	Het eindwerkstuk wordt gelijk becijferd met profielwerkstuk, de invulling verschilt.
Handelingsdeel	Deze vakken moeten voldoende worden gevolgd.
Vrijeschool	Het RSCollege vindt kunstonderwijs belangrijk en heeft een groot deel van de keuzeruimte hiermee gevuld.
Frans óf Duits	Deze keuze is al in de 9e klas gemaakt.
Extra vak	Alleen wiskunde D, voor de NTG leerlingen is als extra vak mogelijk, voor de leerling die extra kán en wil.
Kunst 1	Een keuze tussen beeldend, dans, muziek óf drama . Het vak bestaat uit praktijk- en theorie opdrachten in vaklessen en wordt met een centraal examen afgesloten. De voorlichting wordt door de vakgroep gegeven vóór de definitieve profielkeuze.
Kunst 2	Dit is altijd drama. Kunst 1 is dan geen drama.
Ambachten:	Het betreft hier de vakken: textiel, houtbewerking, metaal, tuinbouw óf keramiek . Er kan afhankelijk van het gekozen profiel een keuze gemaakt worden uit een selectie van 3 ambachten. Dit proces zal op de informatieavond worden toegelicht.
NGT	Dit is een dubbelprofiel. Bij diplomering ontvangst van twee diploma's: een Natuur&Gezondheid (NG) en een Natuur&Techniek (NT) diploma.

Examenprogramma

Je hebt bepaald welke route je gaat volgen naar een diploma en dus ook naar het einde van je middelbare schooltijd. Vanaf volgend schooljaar begin je aan dit traject en gaan er een aantal zaken veranderen. Hieronder een korte opsomming, van de spelregels die dan gaan gelden. Deze regels worden volgend schooljaar natuurlijk in detail toegelicht.

Duur examentraject

Voor zowel de VWO als Prometheus (6 jarig HAVO+) route, zijn er nog 3 jaar te gaan voordat je eindexamen doet aan het einde van de 12e klas. De HAVO route heeft nog twee jaar te gaan. Uitleg over de verschillende routes staat bij “examentrajecten en profielen”.

Schoolexamens, SE-toetsen

Met je profielkeuze heb je bepaald in welke vakken je eindexamen gaat doen. In deze vakken ga je je de aankomende jaren verdiepen, door iedere week lessen te volgen en huiswerk te maken. Driemaal per jaar wordt met een groot proefwerk (schoolexamen, SE-toets) gekeken of je de lesstof op voldoende niveau beheerst. In de toetsweek wordt alleen periodeonderwijs gegeven, gevolgd door 1 of 2 toetsen. Deze toetsen duren langer dan je tot nu toe gewend bent en gaan over grotere hoeveelheden lesstof. Het is dus handig om bij het maken van het huiswerk ook al goed te kijken of je de lesstof echt begrepen hebt.

Naast de cognitieve vakken volg je in de bovenbouw ook algemeen vormende vakken als gymnastiek, ambachtvak, muziek en toneel. Deze worden niet getoetst maar je moet ze wel voldoende volgen.

Rapportage en volgsysteem

De behaalde resultaten worden ingevoerd in Magister en de cijfers zijn dus altijd zichtbaar. Net als in de 7e tot en met 9e klas zal driemaal per jaar een rapport geschreven worden. Op een tafeltjesmiddag zijn de docenten beschikbaar om deze beoordelingen mondeling toe te lichten.

PTA

Ieder vak geeft van te voren aan wat er getoetst wordt op welk moment. Dit staat vermeld in een PTA (Programma van Toetsing en Afronding). Hierin staat ook vermeld hoe zwaar deze toetsen meewegen voor de overgang naar het volgende schooljaar of het eindexamen. Deze PTA overzichten worden voor 1 oktober aan alle leerlingen uitgereikt, zodat iedereen weet wat er dat schooljaar op het programma staat. Ze staan ook op de website vermeld (rscollege.nl/pta).

Slaag-zak regeling

Aan het einde van de 12e klas is je gehele cijferlijst gevuld met resultaten en heb je voor alle vakken een School Examencijfer (SE). Voor minimaal 7 (Prometeus en HAVO) of 8 (VWO) vakken ga je dan ook een centraal schriftelijk examen (CSE) maken, waar je ook een cijfer voor krijgt. Deze cijfers tezamen bepalen of je bent geslaagd of niet. Met welke cijfers je precies geslaagd bent staat vermeld in de zak-slaagregeling. Deze is te vinden op onze website (rscollege.nl/examenzaken).

Belangrijk voor nu is om je te realiseren dat een kleine onvoldoende niet direct resulteert in het niet behalen van je diploma. Je hoeft dus niet in alle (profiel) vakken goed te zijn, maar dit is wel erg prettig.

Extra vak

Over het kiezen van een extra vak moet je ook goed nadenken. Een extra vak zal er nooit voor zorgen dat je niet slaagt voor het eindexamen, maar het is wel een verzwarende van het examentraject en deze verzwarende kan zorgen voor lagere cijfers over de hele linie. Het is belangrijk te kijken naar hoe gemakkelijk je leert en hoeveel interesse je hebt voor dit vak. Valt het binnen de mogelijkheden, dan is een extra vak een verrijking en ondersteuning van ook de andere vakken.

In het VWO traject past alleen het extra vak wiskunde-D in het lesprogramma. Dit vak wordt in cursusvorm gegeven en wordt aangeboden in de 10e en 12e klas.

Het keuzeproces

Een goede keuze = een goed onderbouwde keuze.

Het maken van een keuze doet iedereen verschillend. De één blijft maar twijfelen terwijl de ander zonder er ogenschijnlijk bij na te denken een beslissing neemt en daar niet meer op terugkomt. Voor iedereen die moet kiezen geldt echter: je weet nóóit of de keuze die je maakt de bésté keuze is. Het enige wat je moet doen is serieus op zoek gaan naar zoveel, en zo objectief mogelijke argumenten om je keuze mee te onderbouwen. Een goede keuze is een goed onderbouwde keuze. Het verzamelen en wegen van de verschillende argumenten kost tijd. Daarom besteden we gedurende dit gehele schooljaar aandacht aan deze profielkeuze. Ook is er tijd om het onderwerp even te laten rusten.

Welke informatie heb je nodig?

De noodzakelijke informatie valt uiteen in twee hoofdgroepen: “ken jezelf” en “wat is er mogelijk”. In de mentoruren wordt veel tijd besteed aan het beantwoorden van deze vragen, maar ook thuis kun je hier mee aan de slag. Bespreek al je ideeën, twijfels én besluiten met je omgeving. Het kan goed helpen wanneer je aantekeningen maakt.

1. Ken jezelf

Je bent iemand met kwaliteiten, interesses en dromen. Zonder te weten hóe de toekomst er precies uit gaat zien, kan je vaak nu al wel zeggen waar je voorkeur naar uitgaat, wat je interessant vindt om te doen of waar je graag iets over hoort. Heel soms weten leerlingen nu al welk beroep ze later willen gaan uitoefenen. Dit is voor nu een belangrijk gegeven, het blijft iedereen vrij om later van gedachte te veranderen.

Je omgeving heeft ook ideeën over jouw kwaliteiten en interesses. Zo zullen docenten naar je kijken vanuit hun eigen vak, maar ook thuis en bij activiteiten buiten school zijn veel van je kwaliteiten en eigenschappen zichtbaar. Het is goed om hiernaar te vragen en te luisteren. Bij alle antwoorden die je krijgt is het belangrijk om te vragen waarom zij dit denken en vinden. Zij zullen met voorbeelden komen. Dit zijn concrete gegevens en waardevolle argumenten. De kwaliteiten waarvan jijzelf denkt dat je ze bezit worden dan mogelijk door je omgeving bevestigd.

Voorbeelden van vragen die je aan jezelf en je omgeving kunt stellen zijn:

- Wat vind jij interessante vakken om aan te werken?
- Waar ben je goed in?

- Welk profiel vindt je omgeving dat je moet kiezen en welke argumenten hebben ze daarvoor?
- Wat wil je later worden? “lets met.....”
- Wat zeggen verschillende testen? (identiTest, studiekeuze123.nl)

2. Wat is er mogelijk?

Er zijn verschillende zaken waarnaar je kunt kijken bij de afweging of een profiel goed past bij jouw wensen.

Allereerst moet je kijken naar de vakken waaruit ieder profiel is opgebouwd. Zijn dit de vakken waar je de aankomende 3 jaar mee aan de slag wilt. Ze zullen niet allemaal even aantrekkelijk zijn, maar het algemene gevoel moet wel positief zijn. In de middenbouw heb je de meeste vakken gehad en weet je dus een beetje wat ieder vak te bieden heeft. Veel vakken heb je echter alleen in periodeonderwijs gevolgd en deze vakken zullen in klas 10 tot en met 12 gaan veranderen. Je krijgt dan voor deze vakken ook vaklessen, waarbij gewerkt wordt uit een lesboek. Over het algemeen worden de vakken serieuzer en zakelijker. Achterin deze brochure is een bijlage waarin je beschrijvingen vindt van hoe een vak verandert tussen klas 7 tot en met 9 en klas 10 tot en met 12. Het geeft een beeld van wat je kunt verwachten (zie bijlage vakken).

De richting van vervolgopleidingen waar je voorkeur naar uitgaat is ook belangrijk. Omdat niet ieder profiel aansluit bij iedere vervolgopleiding, kan het handig zijn om hier naar te kijken. De meeste opleidingen zijn toegankelijk, onafhankelijk van welk profiel je kiest. Alleen het smalle segment van de technische opleidingen hebben als toelatingseis het NGT profiel. Een overzicht van de toelatingseisen HBO en WO is bijgesloten (zie bijlage toelatingseisen HBO/WO). De ervaring leert dat wanneer het vak wiskunde-A of economie ontbreekt in het profiel, dit met een zomercursus recht te zetten is.

Voorbeelden van vragen die je dus aan jezelf en je omgeving kunt stellen zijn:

- welke vakken zitten er in welk profiel
- welke keuzevakken zijn er mogelijk
- hoe veranderen de vakken in de bovenbouw? (zie bijlage vakken)
- welk profiel sluit goed aan op de richting die ik mogelijk op wil (bijlage toelatingseisen HBO/WO)

Informatie

In deze brochure is geprobeerd om zoveel mogelijk nuttige informatie samen te voegen. De belangrijkste bronnen op school zijn de docenten van wie je les krijgt. Ook je omgeving buiten school kent je goed. Over vervolgopleidingen is op het internet is veel informatie toegankelijk gemaakt, zoals:

- studiekeuze123.nl
- qompas.nl

Tips

Al vele jaren kiezen leerlingen hun profiel en meestal maken ze een goede keuze. Tips die dan achteraf klinken zijn de volgende:

- Vraag iemand om met je mee te denken, zeker als je er zelf moeilijk uit komt. Op school kan dat met je mentor, de docenten van wie je les hebt, maar ook bij de decaan ben je altijd welkom (Yvette Huigen, decaaat@rscollege.nl).
- Blijf eerlijk. Kies alleen een profiel dat jij zelf graag wilt volgen, niet wat je omgeving kiest).
- Kies een vak, niet die leuke leraar, mogelijk krijg je deze helemaal niet meer.
- Met het NGT profiel kan je niet méér kanten op alleen andere richtingen (zie bijlage toelatingseisen HBO/WO achterin de brochure)

Bijlage 1: vakken in de bovenbouw

Hieronder een overzicht van wat per vak in de bovenbouw verwacht kan worden.

Cursief staat de mening van een bovenbouwer.

Nederlands

Vanaf **klas 10** volg je met de hele klas zowel vaklessen als periodes op niveau. Bij tekstbegrip is de theorie grotendeels gelijk, maar zijn de vwo-teksten langer, abstracter en complexer qua inhoud en taalgebruik. Je boekverslagen bewaar je voor je leesdossier, waarover je in klas 12 mondeling examen doet. In klas 10 krijg je op beide niveaus een periode middeleeuwse letterkunde en poëzie. Daarnaast maak je boekverslagen van lijstboeken (vwo zes en havo vijf boeken) en houd je een spreekbeurt. In de vaklessen wordt er aandacht besteed aan verteltheorie en werk je toe naar het maken van (boek)verslagen. Daarnaast werk je aan tekstbegrip, spelling, formuleren en schrijfvaardigheid.

In **klas 11** krijg je een periode Parzival en een periode moderne letterkunde. De vaklessen gaan over tekstbegrip en argumentatie, debatteren en betogen, zowel mondeling als schriftelijk en het schrijven en analyseren van een beschouwing. Daarnaast maak je een interview en lees je minimaal vier lijstboeken.

In **klas 12** krijg je een periode wereldliteratuur, waarbij je een inkijkje krijgt in andere culturen dan de ons bekende. De vaklessen hebben nu een andere inhoud, afhankelijk van het niveau. Havisten oefenen opnieuw spelling en formuleren, brief schrijven, tekstbegrip en samenvatten. Daarnaast is er het mondeling literatuurexamen, over acht titels van de lijst. Vwo'ers oefenen ook met tekstbegrip en samenvatten, maar krijgen bovendien oude letterkunde. Zij lezen twee boeken van voor de oorlog en twee van voor 1880. Hun mondeling literatuurexamen gaat over twaalf lijstboeken. Tot slot schrijven zij een essay over een opgegeven thema uit de literatuur.

Engels

In de middenbouw ben je vooral bezig met het leren van de taal. Dat doe je door veel te lezen, woorden te leren, te oefenen met grammatica en te spreken. In de bovenbouw komt daar literatuur bij. De hele literatuurgeschiedenis wordt behandeld en je gaat volwassenenliteratuur lezen. Daarnaast lezen we teksten rondom verschillende thema's: reizen, werk, daklozen, discriminatie etc.

Het leuke aan Engels is dat het heel afwisselend is omdat je met taal en met literatuur bezig bent. Sommige leerlingen vinden het moeilijk om gedisciplineerd aan het werk te gaan en al hun werk echt goed bij te houden en de boeken te lezen. Dan

leer je minder dan had gekund en dat is jammer, want van literatuur leer je veel over het leven en over hoe mensen in elkaar kunnen zitten en een goede beheersing van de Engelse taal, daar heb je voor de rest van je leven veel plezier van.

Een 12e klasser aan het woord: *In the tenth class we started like normal with just learning words. They had become harder and they were more words than in the ninth class. We went from words about traffic to words about politics or more complicated words for things. But the biggest difference was literature. You have had literature in the ninth class but that was easy like normal stories that you would already know. But later in the tenth class it becomes more realistic literature and more complicated stories that don't always have a happy end. You get texts about normal things in life or about lives from homeless people. You read about the life of somebody and then you have to make assignments about it like how you think you would have acted, or if you would have helped somebody like that in real life if you came across somebody like that. They are not only questions about what's in the story but also about your opinion and where you stand in life that you can't just find in the text and write the good sentences down. Also you cannot just copy paste all the answers from the internet because teachers are more looking at how good you are and not if you can do it but how good you can do it yourself. The books you have to read for your book reports are also going to be on a higher level. No more of mice and men or doing one book in two book reports but now you have to read quality books and it is more in speaking in groups what your opinion was of the book and if you had any questions after reading the book*

Duits

Een 11e klassers aan het woord: *Voor mij persoonlijk was de overgang van de middenbouw naar de bovenbouw voor het vak Duits niet verschrikkelijk groot, omdat ik al vanaf de 8e klas les had van Matthias en ik destijds al gewend was aan zijn werkwijze, maar wanneer je geen les van hem had, zal de overgang (waarschijnlijk) wat groter zijn. In de bovenbouw zal je dan meer ingaan op de grammatica. De grammatica die je krijgt zal je ten eerste bij gaan houden in een grammaticaboek. Dit grammaticaboek zal je zelf moeten bijhouden, maar dit doe je altijd in de les, dus thuis zal je daar geen werk aan hebben. De grammatica die je krijgt, behandel je in de les en schrijf je in de les in je grammatica-boek op. In een reeks lessen maak je dan opdrachten vanuit stencils, en na een aantal lessen zal je een proefwerk daarover krijgen. Ik vind het altijd een fijne werkwijze omdat het altijd heel overzichtelijk is wat je precies moet leren, omdat het altijd in je grammaticaboek staat, en je dit altijd terug kan kijken. Ook is het zo dat Matthias altijd heel duidelijk aangeeft wat je wanneer af moet hebben en wanneer er overhoringen zullen zijn. Je hebt zo aan het einde van je schoolcarrière een heel grammaticaboek met alle*

Duitse grammatica. Dit zal een andere werkwijze zijn dan die je gewend was, maar dit zal wel een fijne werkwijze zijn.

Ook zal je presentaties moeten houden, als je dat al niet moest doen, in het Duits. Dit zal er maar één per jaar zijn. Deze presentaties zullen ieder jaar over een ander onderwerp gaan. Voor de rest zal je ook nog elke les werken aan je woordenschat, want je zal elke les zo'n 10 woordjes of zinnen moeten leren. Dit is eigenlijk wel makkelijk.

Ik heb zelf voor Duits gekozen omdat ik het, in tegenstelling tot Frans, een hele logische taal vind. In het Frans heb je een hele andere zinsbouw en in het Duits lijkt deze heel erg op het Nederlands. De regels zijn duidelijk en het is vrij makkelijk onder de knie te krijgen. Ik vind het een hele fijne taal om te leren en het is altijd heel duidelijk. Ik zou absoluut niet willen ruilen met Frans.

Maatschappijwetenschappen

Dit vak heeft tot doel een bijdrage te leveren aan de burgerschapsvorming van de leerlingen. Leerlingen wordt een introductie geboden in de werking van de democratie en haar instituties en er wordt kennis verworven over de hoofdzaken van de Nederlandse staatsinrichting. Maatschappijwetenschappen probeert leerlingen inzicht te geven in de structuren en processen die de samenleving en het menselijk samenleven vormen: principes van de menselijke interactie en communicatie, de noodzaak en de mogelijkheden van groepsvorming, de overdracht van taal, cultuur en waarden aan nieuwe generaties.

Een 11e klasser aan het woord: *Maatschappijwetenschappen is een vak waarbij je het veel hebt over de samenleving, vorming, binding, verhouding en verandering. In de lessen worden vaak actuele gebeurtenissen gebruikt als voorbeeld om daar mee verbanden kunnen gaan leggen met de concepten. In de lessen is het de bedoeling dat je aandachtig luistert, want de aantekeningen helpen echt bij het leren voor toetsen. Voor het vak moet je nieuwsgierig zijn, je mening durven te uiten en die te kunnen onderbouwen. Bij maatschappijwetenschappen is de volledigheid van je antwoord van belang, maar hier word je in getraind en fouten maken is absoluut niet erg. Het is een heel informatief vak omdat je de maatschappij beter leert te begrijpen en het ook in een ander perspectief kan plaatsen. Wij als leerlingen raden het zeker aan, ook omdat je niet bergem met huiswerk zult krijgen!*

Aardrijkskunde

Het vak aardrijkskunde wordt in de middenbouw alleen als periodeonderwijs aangeboden. Alle sociale, culturele, economische en geologische onderwerpen en vaardigheden die dit brede vak kenmerken komen ook in deze periodes aanbod. Op een verhalende en meer projectmatige wijze worden dan de verschillende onderwerpen bestudeerd. Deze manier van onderwijs blijft in de bovenbouw in de periodes gehandhaafd. Daarnaast wordt in de vaklessen lesstof noodzakelijk voor het eindexamen behandeld. Dit overlapt qua inhoud, maar de manier is veel zakelijker. Zo zijn culturele, politieke en sociaal-economische vraagstukken de grote onderwerpen die zowel op lokale als mondiale schaal bestudeerd worden.

Een 11e klasser aan het woord: *In de 7e, 8e en 9e klas zijn we gewend alleen aardrijkskunde in periodes te krijgen. Vaak dikke periodeschriften met veel inhoud en tekeningen. Ik vond die periodes altijd best wel interessant en leuk, maar vaak wel lastig. Werken met de atlas vond ik helemaal niet leuk. Omdat ik dacht dat het vak me niet echt lag had ik ook eigenlijk voor maatschappijwetenschappen gekozen toen we vakkenpakketten gingen kiezen. Dit kon door bepaalde omstandigheden niet en nu doe ik dus al voor het tweede jaar aardrijkskunde.*

We werken nu, in tegenstelling tot de periodes, uit een boek. De hoofdstukken zijn meestal opgedeeld in een stuk of 12 paragrafen die allemaal twee bladzijden tellen. Het is in goed begrijpbare taal geschreven en naar mijn mening overzichtelijk weergegeven met plaatjes erbij. Ook zit er aan het eind van het hoofdstuk een samenvatting en achterin het boek staat de begrippenlijst. Daarnaast maken we opdrachten uit een opdrachtenboek. Hierbij zitten reproductievragen, atlasvragen en ook vragen waarbij je zelf wat meer moet nadenken. Over het algemeen best wel te doen, maar wel belangrijk om mee te oefenen. Over zo'n hoofdstuk krijgen we dan een proefwerk.

Aardrijkskunde vind ik best wel een vak waarin je moet groeien. Je hebt vaak veel nieuwe termen die je moet begrijpen en je moet leren hoe je antwoorden geeft op de vragen van de toets. Dit is aan het begin best lastig, maar als het goed is word je daar steeds beter in. Als je goed oplet in de lessen en de vragen maakt, dan is het goed te doen en kom je al een heel eind.

Er is een voordeel aan aardrijkskunde wat ook meteen een nadeel kan zijn. Aardrijkskunde is best wel een breed vak. Daarom zullen sommige onderwerpen je misschien heel erg aanspreken en andere weer helemaal niet. Het is in ieder geval wel heel afwisselend. De ene keer gaat het over cultuur en de andere keer over de natuur en hoe dit zich ontwikkelt. Als je geïnteresseerd bent in de opbouw van de aarde (hoe natuurlijke dingen ontstaan enzo) en hoe bijvoorbeeld samenlevingen zijn opgebouwd, dan zou je aardrijkskunde wel is heel interessant kunnen vinden. Naast het feit dat het een heel (onhandig) groot en zwaar ding is wat meestal niet

meer op mijn bureau past, is mijn relatie tot de atlas wel iets beter geworden aangezien er toch wel heel veel handige informatie in staat.

Economie

Als ik in de periode de 8^e klassers vraag wat er bij hen opkomt als ze de term economie op het bord zien dan heeft dat woord in eerste instantie veelal te maken met geld, de euro, de beurs en aandelen en roept al snel het beeld op van de calculerende homo economicus, die met zo min mogelijk inspanning zoveel mogelijk winst behaalt. Na verloop van tijd komt er dan nog handel en banken en soms zelfs termen als consumeren en investeren opdoemen. Duidelijk is dat het vooroordeel nogal een stempel drukt en dat na verloop van tijd helder wordt dat economie te maken heeft met het (keuze)gedrag van mensen als gaat om het kopen van producten of diensten dan wel het produceren ervan om een inkomen te verdienen. Het gaat om de keuze om te werken bij de AH of als oppas of in een bistro; kortom het verdienen van inkomen. Je kan je tijd maar één keer besteden. Welk inkomen krijg je en waarom betaal je dan belasting.

De economie is dus een samenspel van de mensen in hun keuzes als consument en producent en iedere leert om zo goed mogelijk zijn eigen weg te vinden in dit krachtenspel.

Want die keuzes worden sterk beïnvloed door enerzijds de overheid, die belastinggeld vraagt maar deze gelden weer herverdeelt en die er zorg voor draagt dat er een WW uitkering wordt uitbetaald als mensen werkloos worden. Anderzijds zijn er de internationale krachten waardoor er banen verloren gaan door concurrentie van lagelonenlanden zoals China en door de inzet van technologie. Ook de milieueffecten van economische groei worden belicht waarbij duidelijk wordt gemaakt dat meer en meer productie en economische groei samengaat met meer energiegebruik, meer uitstoot van CO₂ en andere afvalstoffen. Het vinden van een oplossing zoals afval is voedsel is belangrijk. Op welke wijze kunnen wij een circulaire economie realiseren waarbij afval van het ene product voedsel is voor een ander product. Wij zullen dus bewust keuzes moeten maken. Op welke wijze jij keuzes maakt in verschillende situaties is een belangrijk onderdeel van de economie. De speltheorie is daarbij behulpzaam en leert je aan de hand van klassenexperimenten op welke wijze jij je keuzes maakt in verschillende keuzesituaties.

Verder is het van belang je kennis om te zetten in de praktijk. In klas 9 wordt een ondernemingsplan gemaakt zodat je je eigen bedrijf kan oprichten. In klas 10 wordt een nieuw product op de markt gebracht middels een marketingplan en in klas 11 wordt in een week tijd een duurzaam product bedacht.

Na een kennismaking met economie in de 8^e en 9^e klas worden de verschillende in eerste behandeld in klas 10 tot en met 12. In de loop van de tijd worden steeds meer thema's met elkaar in verband gebracht. De belangrijkste keuzen in je levensloop,

het vinden van werk, de werking van de markt en prijsvorming. Actualiteit wordt veel gebruikt om een en ander duidelijk te maken en te illustreren. De loononderhandelingen, Prinsjesdag en de begroting, de euro en Europa spelen een rol bij het verhelderen van de werkelijkheid. Actualiteit helpt ook om de abstracte vaktaal van de economie te verduidelijken; termen als consumeren, produceren inflatie of liquiditeitsquote zijn geen dagelijks gebruikte woorden.

Wiskunde

In de middenbouw worden vooral de basisvaardigheden aangelegd: hoe doe je dat eigenlijk, wiskunde leren? Een eerste basis voor algebra, negatieve getallen, verkenning van de (concrete) ruimte, vergelijkingen. In de bovenbouw gaat wiskunde uiteen in 3 richtingen: A, B en C, waarbij C alleen voor vwo bestaat.

Wiskunde B is de meer abstracte, zuivere wiskunde. Minder contexten, ingewikkeldere vraagstukken: hoe lopen grafieken van functies, hoe vind ik bijzondere eigenschappen, welke functies bestaan er allemaal, ingewikkeldere berekeningen in de meetkunde, ook in 3 dimensies. Voor vwo ook: wanneer is iets een bewijs, en wanneer niet. Voor havo meer toegepast.

Wiskunde A is meer toegepast en contextueel. Dus veel tekst waar je zelf moet uithalen wat je ermee moet doen; kansrekening, statistiek, modellen. Voor vwo ook het maximum van een grafiek zoeken; voor havo vooral toegepast: tabellen interpreteren, procentrekening. Maar ook hier best wat algebra.

Wiskunde C is voor het cultuurprofiel en georiënteerd op kunst: dus ook statistiek, maar ook logica en meetkunde (perspectief) en handig tellen. Havo C&M heeft geen wiskunde, maar wiskunde A als keuzevak.

In de middenbouw gaat het er meer om dat je de dingen kan, in de bovenbouw dat je begrijpt waarom die dingen werken die je al kan. Maar natuurlijk komen er ook nieuwe dingen bij. Je gaat meer de wereld verkennen in de wiskunde.

Hou je van logisch en abstract denken? Dan eerder wiskunde B. Wil je weten hoe dingen werken, hoe je gegevens in de krant moet interpreteren? Dan eerder wiskunde A.

Natuurlijk blijft het leuk en natuurlijk wordt het moeilijk, wat dacht je!

Natuurkunde

Een 12e klasser aan het woord: *In de negende klas wordt de profielkeuze gemaakt. Dit is een belangrijke stap en heeft veel impact op de toekomst. Doordat dit zo belangrijk is, is het soms moeilijk om die keuze te maken. Toen ik deze keuze ging maken vroeg ik me af of ik het niveau van natuurkunde aan zou kunnen. Doordat ik een verstandige keuze wilde maken heb ik weken getwijfeld en ben ik op*

het laatste moment nog geswitcht. Natuurkunde is een belangrijk bij het profiel Natuur en Techniek. Het wordt door velen als het moeilijkste vak gezien en dat is ook niet gek want het is een zwaar vak.

In de negende klas zijn er nog geen natuurkunde lessen gegeven zoals ze vanaf de tiende zullen gaan. De periodes zijn anders, er worden dan proefjes gedaan en dit is in de natuurkundelessen niet meer zo vanzelfsprekend. Er wordt gefocust op het maken van opgaven en het voorbereiden op de toets. Dit is hard werken en kan (zeker als je er geen aanleg voor hebt) zwaar zijn. Dat is iets waar je goed over na moet denken als je voor dit vak kiest. Toch is het ook erg leuk, interessant en hard werken wordt beloond. Uit ervaring weet ik dat het heel fijn is als een opgave goed gaat en dat kan heel motiverend zijn. Als je de uitdaging aan wilt gaan zou ik dit zeker aanraden!

Toch zijn er een paar dingen om te overwegen. Vind je het leuk om te rekenen en na te denken over natuurkundige vraagstukken? Voor mij was het nieuw om niet alles in een keer te snappen. Dit kan heel confronterend zijn en raar voelen. Je wilt het immers allemaal begrijpen en soms lukt dit niet. Dit geldt natuurlijk niet alleen voor natuurkunde, maar voor taalgerichte mensen (zoals ik) zijn de bètavakken lastiger. Als je nou wilt weten hoe het eraan toe gaat in de tiende raad ik aan om eens een keertje aan iemand te vragen of je in zijn of haar boeken mag kijken. Dan krijg je een beetje een beeld van de lesstof. Ook kan je examenopgaven opzoeken op examenblad.nl, deze opgaven hoef je natuurlijk niet te snappen maar dan kan je zien waar het allemaal een beetje over gaat. Ik wens je heel veel succes en plezier bij het maken van je keuze en als je vragen hebt mag je me altijd aanspreken in de gangen!

Scheikunde

In de periodes scheikunde heb je via experimenten een aantal basisvaardigheden en regels van de scheikunde geleerd. Ook heb je in de 9e in de periode geleerd (of ga je nog leren) hoe je op een systematische manier chemicaliën een naam geeft.

Als je voor scheikunde kiest is het als eerste belangrijk om te beseffen dat de vaklessen niet hetzelfde zijn als de periode. Er worden niet de hele tijd proefjes gedaan. Sterker nog, de meeste proeven blijven in periodes gegeven worden, met maar een enkele uitzondering.

In de vakles scheikunde krijg je eerst de basis theorie uitgelegd over waarom de proefjes zoals je die hebt gedaan nou eigenlijk werken. Dit gaat gepaard met het leren van het scheikunde alfabet, genaamd het periodiek systeem, en de formules

die daaruit volgen. Later leer je hier ook mee rekenen op verschillende manieren en krijg je uitleg over wat we met pH 7 nou eigenlijk bedoelen.

Bij scheikunde hoort zeker rekenen en tot op zekere hoogte ook wiskunde, maar ook het goed beheersen van Nederlands en goed informatie kunnen verzamelen.

Biologie

In vergelijking met de periodes van biologie in de Middenbouw zijn de vaklessen erg zakelijk. Het vak wordt voornamelijk vanuit het verstand benaderd. We werken met een boek en er zit een stevig tempo in. Sommige leerlingen vinden het lastig dat er best veel moet worden gelezen, ook op toetsen. Voor de meesten went dat op den duur wel. Het vak is verder heel afwisselend: de ene keer hebben we het over de natuur en een andere keer gaat het weer over het menselijk lichaam. De ene les kijken we naar onzichtbaar kleine structuren, zoals het DNA en een volgende les kunnen we het weer over organen hebben, zoals het hart. Meestal wordt in de eerste helft van een les huiswerk besproken en nieuwe lesstof doorgenomen. De tweede helft van de les wordt zelfstandig gewerkt aan opdrachten uit het boek. Over het algemeen zijn we bezig met theorie. Een enkele keer wordt ook gewerkt aan een Praktische opdracht: we gaan bijvoorbeeld een keer naar Artis voor het bestuderen van diergedrag en een keer veldwerk doen in de Kennemerduinen (beiden onder voorbehoud).

Filosofie

In de 9^e klas hebben jullie kennis gemaakt met het vak filosofie. In de 10^e kan je het als keuzevak kiezen. Het vak zal zo gegeven worden dat we enerzijds werken aan kennis en vaardigheden die nodig zijn voor het centraal schriftelijk examen en anderzijds ook een leerlijn levenskunst volgen waarin jullie filosofie meer verbinden met jezelf. We werken met een zeer mooie en gedegen methode (Oog in de Storm) die rijk is aan achtergrondinformatie en mooie opdrachten. In de 10^e en 11^e klas worden de volgende thema's behandeld. Een deel is voor HAVO en VWO hetzelfde, een aantal onderwerpen verschillen:

- Logica en waarheid (wat zij geldige en ware redeneringen)
- Wijsgerige antropologie (Mensbeelden in de filosofie)
- Ethiek (Wat is het goede?)

- Sociale en politieke filosofie (hoe leven we samen? Wat maakt een menselijke samenleving)
- Wetenschapsfilosofie/kentheorie. (Hoe weten we wat we weten? Wat is waarheid?)

Levenskunst voor iedereen:

- Levenskunst (socratische dialogen, onderzoek naar je idealen, bildung en persoonsvorming)
- Jaarfeesten
- Meditatie
- Colleges cultuurfilosofie : Egypte (Isis, Osiris en Horus), Griekse tijd (Socrates, Plato, Aristoteles), middeleeuwen (Parzival), renaissance, moderne tijd/ verlichting en postmoderne tijd.

Door het vak filosofie ontwikkel je vaardigheden als het zelfstandige en kritische denken, creatief denken, de juiste vragen stellen, abstraheren en analyseren, argumentatief schrijven, zorgvuldig formuleren en argumenteren (logica), de socratische methode, luisteren, moreel besef, zelfwerkzaamheid, zelf leren en zelfsturend vermogen, retorisch spreken, analyseren. Je leert natuurlijk ook de ideeëngeschiedenis kennen van ons westerse denken. Filosofen hebben door de tijd heen altijd invloed gehad op kunstenaars, schrijvers, politici, spirituele mensen en wetenschappers.

Een 10e klasser aan het woord: *Als negende klasser dacht ik " Filosofie, een beetje rustig nadenken over het leven en goede cijfers halen door veel te praten". Dat viel vies tegen. Wel leren wel enorm veel over verschillende ethische theorieën die proberen te beargumenteren wat het goede doen inhoudt. We leggen elkaar het vuur aan de schenen tijdens het debatteren en passen de ethiek toe op kwesties die spelen in de samenleving. Zo leggen we een prachtige basis voor rustig zelf nadenken. In het begin krijg je veel van Plato naar je hoofd geslingerd, maar als je hem eenmaal leert kennen is het best een gezellige dude. Plato is een deugdethicus en een dualist gericht op het Goede, Ware en Schone. En Kant... Kant was een plicht ethicus. En ik? Ik ben denk ik een existentialist die gelooft in absolute de vrijheid om ons leven zelf creatief vorm te geven zonder vooraf bepaald plan of doel, om dus helemaal verantwoordelijkheid en waarachtig te zijn. Welkom tot de wondere wereld van filosofie en wie weet tot volgend jaar...?*

Hout specialisatie

Een 12e klasser aan het woord: *Bij de houtambacht kun je van alles. Het is zeker niet alleen schaven of veilen zoals misschien velen denken na het maken van bijv. een krukje. Bij de specialisatie hout kun je maken wat je wilt, van gitaar tot schild of van boekenkast tot stoel. Ook kun je met allemaal materialen en gereedschappen werken waar je nog niet eerder mee hebt gewerkt. Je docenten laten je vrij werken en zitten je niet de hele tijd uit te leggen hoe alles werkt of wat je moet doen. Als je bij hout zit betekent het dat het grootste deel van je werk uit hout bestaat, dus niet dat je niks van hout kan maken waarvoor je ook metaal of textiel nodig hebt. Er is zoveel mogelijk met de specialisatie hout en ik ben blij dat ik het gekozen heb. Vooral leuk is dat je gaandeweg je werkt steeds meer ziet lijken op wat je bedoeling was. En na al het harde werk is iedereen altijd tevreden over zijn eindresultaat. Je kan hele gedetailleerde werkjes maken, maar ook hele grote werkstukken maken. Bijna alles is goed. Je hebt alleen maar een idee nodig.*

Keramiek

In de 7e en 8e klas wordt er geen Keramiek-Steen aangeboden vooralsnog. In de 9e klas heb je kennis kunnen maken met het vak door te beginnen met een aantal duimpotjes uit klei te maken. Ook heb je een vaas uit ringen vervaardigd. Ook heb je de kans gekregen de vaas te beschilderen met engobe en glazuur. Steen kwam aan bod toen je een gebruiksvoorwerp ging maken uit speksteen of albast (zachte steensoorten). Dit deed je door middel van schaven, zagen, gutsen, schuren en polijsten.

In de **10e klas** zal je een periode keramiek hebben. In deze drie weken zal je voor het grootste gedeelte potten en vazen draaien op de draaischijf. Ook voor handvormen (vazen, potjes, borden etc. in klei vervaardigd door middel van verschillende technieken zonder draaischijf) is ruimte.

In de **11^e** en **12^e** klas ga je aan de slag met steen. Je zal een zelfontworpen beeld gaan maken. Het eerste beeld zal een klein formaat hebben en uit albast gemaakt worden door middel van schaven, gutsen en zagen. Uiteindelijk zal je dit beeld glad gaan polijsten. De volgende stap zal een hardere steensoort zijn van een groter formaat. Ook hier ga je een vrij gekozen ontwerp vervaardigen. Je maakt een schets met klei en daarna zal je gaan houwen in de steen. Een van de hardste steensoorten

zou je ook kunnen houwen als daar tijd voor is. Dit zal een zelfgekozen stuk marmer zijn.

Jouw specialisatie eindigt in de 12e klas met een tentoonstelling van je werk na de herfstvakantie. Aan het eind van de specialisatie schrijf je tevens een portfolio waarin je onder andere je keuze voor de specialisatie en je ontwikkeling in het vak beschrijft.

Een 12e klasser aan het woord: *Sinds het jaar 2016/2017 is het vak keramiek als nieuw ambacht op onze school geïntroduceerd. Bij jullie begint dit vak al in de middenbouw, maar mijn groep kreeg dit vak pas in de bovenbouw, dit komt omdat het nieuw is en omdat wij een kleine groep waren die gemakkelijk het vak keramiek/steen konden uitproberen voor een eventueel vervolg voor de rest van de klassen. Dit is goed gelukt aangezien ik jullie nu een stukje schrijf over dit vak!*

Je maakt kennis met klei, speksteen en kalksteen. Uiteraard begonnen wij met klei. Het is de bedoeling dat je hier je inzicht verbeterd. Je hebt iets in gedachte maar wat moet je doen om dat voor elkaar te krijgen? Ook maak je een beetje kennis met het pottenbakken op de draaischijf. Meestal zie je dit in films gebeuren, het leek mij dan ook leuk om te doen. Het was lastiger dan ik dacht en je leert vele technieken die je hierbij moet gebruiken.

Toen we hiermee klaar waren begonnen we aan speksteen. Dit is nog lang geen kalksteen maar het begint erop te lijken en het bereid je voor op je eindwerkstuk van kalksteen. Je mag zelf weten wat je maakt en moet dus ook eerst een voorbeeld van klei maken zoals je hiervoor hebt geleerd. Speksteen is zachter dan kalksteen dus als je wat fout deed kon je dit gemakkelijk corrigeren.

Als laatst ga je werken aan je eindwerkstuk van kalksteen. Het grote verschil bij kalksteen in vergelijking met speksteen is dat je met speksteen vooral bezig bent met het vijlen en schuren en als je bezig bent met kalksteen ben je aan het hakken in steen. Dit is het grootste werk en je bent hier dan ook bijna een jaar mee bezig. Ook hier mag je zelf kiezen wat je wilt maken. In mijn groep is ook leuk om te zien hoeveel verschillende ontwerpen er zijn gemaakt. Het kan een realistisch beeld worden of een abstract beeld met vormen waar je uiteindelijk van alles in kan zien. De volgorde van handelingen is eigenlijk hetzelfde als bij speksteen. Je maakt eerst een voorbeeld van klei, daarna begin je aan het grove werk waar je grote stukken uit een groot blok steen moet slaan. Je leert hier goed inzicht van je beeld te krijgen. Waar moet er veel vanaf en waar wat minder? Als het grootste gedeelte eraf is moet je wat gedetailleerder werken waarna je kan vijlen en schuren.

Wanneer je begint aan je eindwerkstuk van kalksteen of marmer ben je aan het werk bij de tuin. Grotendeels van het jaar ben je dus lekker bezig in de zon, de tijd gaat zo voorbij en je hoeft even niet te denken aan alle andere schoolvakken

Bijlage 3: Profiel en toelating HBO (geldend vanaf 01-09-2018)

In deze bijlage wordt verstaan onder:

NTG :HAVO profiel natuur en techniek en gezondheid, RSCollege Haarlem

EM :HAVO profiel economie en maatschappij, RSCollege Haarlem

CM :HAVO profiel cultuur en maatschappij, RSCollege Haarlem

***** :toelaatbaar

:NIET toelaatbaar

Economie	NTG	EM	CM
Accountancy	*	*	econ + wisA
Bedrijfskunde	econ	*	econ of maw
Bestuurskunde/Overheidsmanagement	econ	*	econ
Business Innovation	econ	*	econ
Business IT & Management	*	*	*
Business Studies	*	*	*
Commerciële Economie	*	*	econ + wisA
Communicatie	*	*	wisA
Creative Business	*	*	*
European Studies	2 ^e mvt	2 ^e mvt	*
Facility Management	econ	*	econ + wisA
Finance & Control	*	*	econ + wisA
Finance, Tax and Advice	*	*	econ + wisA
Food and Business	*	*	econ + wisA
HBO – Rechten	*	*	*
Hotel Management ¹	2 ^e mvt	2 ^e mvt	econ
Integrale Veiligheidskunde	*	*	*
International Business	*	*	econ + wisA
Journalistiek	*	*	*
Kunst en Economie	*	*	*
Leisure & Events Management	*	*	econ
Logistics Management	econ	*	econ + wisA
Ondernemerschap & Retail Management	econ	*	econ
Oriëntaalse Talen en Communicatie	*	*	*
Sportkunde ¹	*	*	*
Tourism Management	*	*	econ

Trend Research & Concept Creation in Lifestyle	*	*	*
Vastgoed en Makelaardij	*	*	econ + wisA
Vertaalacademie ³	2 ^e mvt	2 ^e mvt	*

¹ Voor deze opleiding gelden aanvullende eisen.

³ Frans of Duits verplicht indien deze taal wordt gekozen.

Gedrag en maatschappij	NTG	EM	CM
Bestuurskunde/ Overheidsmanagement	econ	*	econ
Culturele en Maatschappelijke Vorming	*	*	*
Godsdienst-pastoraal Werk	*	*	*
Human Resource Management	*	*	*
Integrale Veiligheidskunde	*	*	*
Maatschappelijk Werk en Dienstverlening	*	*	*
Pedagogiek	*	*	*
Pedagogisch Management Kinderopvang	*	*	*
Sociaal-Juridische Dienstverlening	*	*	*
Sociaal Pedagogische Hulpverlening	*	*	*
Sociaal Werk	*	*	*
Social Work	*	*	*
Sportkunde ¹	*	*	*
Toegepaste Psychologie	*	*	wisA
Vaktherapie ¹	*	*	*

¹ Voor deze opleiding gelden aanvullende eisen.

Gezondheidszorg	NTG	EM	CM
Farmakunde	*	*	*
Huidtherapie	*	*	*
Kunstzinnige Therapie	*	*	*
Management in de Zorg ¹	*	*	*
Medische Beeldvormende en Radiotherapeutische Technieken	*	*	wisA
Medische Hulpverlening	*	*	*
Mondzorgkunde	*	*	*
Oefentherapie Cesar	*	*	*
Opleiding tot Oefentherapeut-Mensendieck	*	*	*
Opleiding tot Fysiotherapeut	*	*	*
Opleiding tot Verpleegkundige	*	*	*
Opleiding Podotherapie	*	*	*

Opleiding voor Ergotherapie	*	*	*
Opleiding voor Logopedie	*	*	*
Optometrie	*	*	wisA
Orthoptie	*	*	wisA
Psychomotorische Therapie en Bewegingsagogie ¹	*	*	*
Toegepaste Gerontologie	*	*	*
Verloskunde ¹	*	#	#
Voeding en Diëtetiek	*	*	*

¹ Voor deze opleiding gelden aanvullende eisen.

Landbouw en natuurlijke omgeving	NTG	EM	CM
Bedrijfskunde en Agribusiness	*	*	wisA
Biotechnologie	*	#	#
Bos- en Natuurbeheer	*	*	wisA
Dier- en Veehouderij	*	#	#
Diermanagement	*	#	#
Educatie en Kennismanagement Groene Sector ²	*	*	*
Food Innovation	*	*	*
Food Commerce & Technology	*	wisA	wisA
Geo Media & Design	*	*	wisA
International Business	*	*	econ of wisA
International Development Management	*	*	wisA + econ
International Food & Agribusiness	*	*	wisA
Kust en Zee Management	*	*	wisA
Land- en Watermanagement	*	#	#
Landscape and Environment Management	*	*	econ of wisA
Management van de Leefomgeving	*	*	wisA
Milieukunde	*	#	#
Toegepaste Biologie	*	#	#
Tuinbouw & Agribusiness	*	*	wisA
Tuinbouw en Akkerbouw	*	#	#
Tuin- en Landschapsinrichting	*	*	wisA
Voedingsmiddelentechnologie	*	#	#

² Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs en/of beroepsonderwijs en volwasseneneducatie van de tweede graad.

Onderwijs	NTG	EM	CM
------------------	------------	-----------	-----------

Aardrijkskunde ²	*	*	*
Algemene Economie ²	econ	*	econ
Bedrijfseconomie ²	econ	*	econ
Biologie ²	*	#	#
Consumptieve Techniek I en II ²	*	*	*
Docent Beeldende Kunst en Vormgeving ¹	*	*	*
Docent Dans ¹	*	*	*
Docent Muziek ¹	*	*	*
Docent Theater ¹	*	*	*
Duits ²	dutl	dutl	dutl
Economie ²	econ	*	econ
Engels ²	*	*	*
Frans ²	fatl	fatl	fatl
Fries ²	*	*	*
Geschiedenis ²	*	*	*
Gezondheidszorg en Welzijn ²	*	*	*
Godsdienst ²	*	*	*
International Teacher Education for Primary Schools (ITEps)	*	*	*
International Teacher Education for Secondary Schools	*	*	*
Islamgodsdienst ²	*	*	*
Opleiding tot Leraar van de eerste graad in Lichamelijke Opvoeding	*	*	*
Learning and Development in Organisations	*	*	*
Maatschappijleer ²	*	*	*
Mens en Technologie ²	*	*	wisA
Natuurkunde ²	*	#	#
Nederlands ²	*	*	*
Omgangskunde ²	*	*	*
Opleiding tot leraar Basisonderwijs	*	*	*
Opleiding tot Leraar Nederlandse Gebarentaal (NGT)	*	*	*
Pedagogiek ²	*	*	*
Scheikunde ²	*	#	#
Spaans ²	*	*	*
Techniek ²	*	#	#
Technisch Beroeps onderwijs	*	*	wisA
Wiskunde ²	*	#	#

¹ Voor deze opleiding gelden aanvullende eisen.

² Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs en/of beroepsonderwijs en volwasseneneducatie van de tweede graad.

Taal en cultuur	NTG	EM	CM
Autonome Beeldende Kunst ¹	*	*	*
Beeldende Kunst en Vormgeving ¹	*	*	*
Circus and Performance Art ¹	*	*	*
Circus Arts ¹	*	*	*
Cultureel Erfgoed	*	*	*
Dans ¹	*	*	*
Film en Televisie ¹	*	*	*
Interdisciplinary Arts ¹	*	*	*
Muziek ¹	*	*	*
Muziektherapie ¹	*	*	*
Popular Culture ¹	*	*	*
Theater ¹	*	*	*
Vormgeving ¹	*	*	*

¹ Voor deze opleiding gelden aanvullende eisen.

Techniek	NTG	EM	CM
Applied Science	*	#	#
Archeologie	*	*	*
Automotive	*	#	#
Aviation	*	*	#
Bio-informatica	*	*	wisA
Biologie en Medisch Laboratoriumonderzoek	*	#	#
Biotechnologie	*	#	#
Bouwkunde	*	*	#
Built Environment	*	*	#
Chemie	*	#	#
Chemische Technologie	*	#	#
Civiele Techniek	*	#	#
Communication and Multimedia Design	*	*	wisA
Creative Media and Game Technologies ¹	*	*	wisA
Elektrotechniek	*	#	#
Engineering	*	*	#
Fashion & Textile Technologies	*	*	wisA

Forensisch Onderzoek	*	#	#
HBO-ICT	*	*	*
Industrieel Product Ontwerpen	*	#	#
Informatica	*	*	*
Logistics Engineering	*	*	#
Luchtvaarttechnologie	*	#	#
Maritiem Officier ¹	*	#	#
Maritieme Techniek	*	#	#
Mechatronica	*	#	#
Mens en Techniek	*	*	#
Milieukunde	*	#	#
Ocean Technology	*	#	#
Ruimtelijke Ontwikkeling	*	*	*
Technische Bedrijfskunde	*	*	wisA
Technische Informatica	*	#	#
Technische Natuurkunde	*	#	#
Toegepaste Wiskunde	*	#	#
Watermanagement	*	*	#
Werktuigbouwkunde	*	#	#

¹ Voor deze opleiding gelden aanvullende eisen.

Bijlage 4: Profiel en toelating WO (geldend vanaf 01-09-2018)

In deze bijlage wordt verstaan onder:

NTG :VWO profiel natuur en techniek en gezondheid, RSCollege Haarlem

EM :VWO profiel economie en maatschappij, RSCollege Haarlem

CM :VWO profiel cultuur en maatschappij, RSCollege Haarlem

***** :toelaatbaar

:NIET toelaatbaar

Economische	NTG	EM	CM
Actuariële Wetenschappen	*	#	#
Bedrijfseconomie	*	*	wisA
Bedrijfskunde	*	*	wisA
Business Administration	*	wisA	wisA
Econometrie en Operationele Research	*	#	#
Economics and Business Economics	*	wisA	wisA
Economie	*	*	wisA
Economie en Bedrijfseconomie	*	*	wisA
Economie en Bedrijfskunde	*	*	wisA
Fiscale Economie	*	*	wisA
International Business	*	*	wisA
International Business Administration	*	*	wisA

Gedrag en maatschappij	NTG	EM	CM
Algemene Sociale Wetenschappen	*	*	*
Bestuurs- en Organisationswetenschap	*	*	*
Bestuurskunde	*	*	*
Communicatiewetenschap	*	*	*
Criminologie	*	*	*
Culturele Antropologie en Ontwikkelingssociologie	*	*	*
Europese Studies	*	*	*
Geografie, Planologie en Milieu	*	*	*
International Bachelor's Programme in Communication and Media	*	*	*
Management, Society and Technology	*	*	*
Onderwijswetenschappen	*	*	*
Organisationswetenschappen	*	*	*

Pedagogische Wetenschappen	*	*	*
Personeelwetenschappen	*	*	*
Politicalologie	*	*	*
Psychologie	*	*	*
Sociale Geografie en Planologie	*	*	*
Sociologie	*	*	*
Technische Planologie	*	*	wisA
Vrijtijdwetenschappen	*	*	*

Gezondheidszorg	NTG	EM	CM
Bewegingswetenschappen	*	#	#
Biomedical Sciences	*	#	#
Biomedische Wetenschappen	*	#	#
Diergeneeskunde	*	#	#
European Public Health	*	*	*
Geneeskunde	*	#	#
Gezondheid en Leven	*	#	#
Gezondheidswetenschappen	*	*	*
Klinische Technologie	*	#	#
Klinische Technologie (joint degree)	*	#	#
Medische Informatiekunde	*	#	#
Tandheelkunde	*	#	#

Landbouw en natuurlijke omgeving	NTG	EM	CM
Agrotechnologie	*	#	#
Animal Science	*	#	#
Bedrijfs- en Consumentenwetenschappen	*	*	wisA
Biologie	*	#	#
Biotechnologie	*	#	#
Bos- en Natuurbeheer	*	+ ak	wisA + ak
Communicatie en Life Sciences	*	*	*
Economie en Beleid	*	*	wisA
Environmental Sciences	*	#	#
Food Technology	*	#	#
Gezondheid en Maatschappij	*	*	wisA

International Land and Water Management	*	#	#
Internationale Ontwikkelingsstudies	*	*	wisA
Landschapsarchitectuur en ruimtelijke planning	*	*	wisA + ak
Moleculaire Levenswetenschappen	*	#	#
Plantenwetenschappen	*	#	#
Soil, Water, Atmosphere	*	#	#
Voeding en Gezondheid	*	#	#

Natuur	NTG	EM	CM
Aarde en Economie	*	*	wisA
Aardwetenschappen	*	#	#
Artificial Intelligence	*	*	wisA
Bèta-gamma	*	#	#
Bio-Farmaceutische Wetenschappen	*	#	#
Biologie	*	#	#
Biology	*	#	#
Business Analytics	*	#	#
Chemistry	*	#	#
Computer Science	*	#	#
Computing Science	*	#	#
Data Science and Knowledge Engineering	*	#	#
Farmaceutische Wetenschappen	*	#	#
Farmacie	*	#	#
Informatica	*	#	#
Informatie, Multimedia en Management	*	*	wisA
Informatiekunde	*	*	wisA
Kunstmatige Intelligentie	*	*	wisA
Life Science and Technology	*	#	#
Lifestyle Informatics	*	*	wisA
Mathematics	*	#	#
Medische Natuurwetenschappen	*	#	#
Molecular Life Sciences	*	#	#
Natuur- en Sterrenkunde	*	#	#
Natuur- en Sterrenkunde (joint degree)	*	#	#
Natuurkunde	*	#	#

Natuurwetenschap en Innovatiemanagement	*	#	#
Psychobiologie	*	#	#
Scheikunde	*	#	#
Scheikunde (joint degree)	*	#	#
Science	*	#	#
Science, Business & Innovation	*	#	#
Sterrenkunde	*	#	#
Wiskunde	*	#	#

Recht	NTG	EM	CM
European Law School	*	*	*
Fiscaal Recht	*	*	*
Global Law	*	*	*
Internationaal en Europees Recht	*	*	*
Notarieel Recht	*	*	*
Rechtsgeleerdheid	*	*	*

Taal en cultuur	NTG	EM	CM
Afrikaanse talen en culturen	*	*	*
Algemene Cultuurwetenschappen	*	*	*
American Studies	*	*	*
Arabisch Taal en Cultuur	*	*	*
Archeologie	*	*	*
Archeologie en Prehistorie	*	*	*
Chinastudies	*	*	*
Communicatie- en Informatiewetenschappen	*	*	*
Cultuurwetenschappen	*	*	*
Duitse Taal en Cultuur	*	*	*
Engelse Taal en Cultuur	*	*	*
English Language and Culture	*	*	*
Europese Studies	*	*	*
Europese Talen en Culturen	*	*	*
Film- en Literatuurwetenschap	*	*	*
Filosofie	*	*	*
Filosofie van een Bepaald Wetenschapsgebied	*	*	*

Franse Taal en Cultuur	*	*	*
Geschiedenis	*	*	*
Griekse en Latijnse Taal en Cultuur	#	#	#
Hebreeuwse Taal en Cultuur	*	*	*
Humanistiek	*	*	*
Internationale Betrekkingen en Internationale Organisatie	*	*	*
Islam en Arabisch	*	*	*
Italiaanse Taal en Cultuur	*	*	*
Japanstudies	*	*	*
Keltische Talen en Cultuur	*	*	*
Koreastudies	*	*	*
Kunsten, Cultuur en Media	*	*	*
Kunstgeschiedenis	*	*	*
Latijns-Amerikastudies	*	*	*
Latijnse Taal en Cultuur	*	*	*
Literatuurwetenschap	*	*	*
Literatuur en Samenleving	*	*	*
Media en Cultuur	*	*	*
Media en informatie	*	*	*
Media, Kunst, Design en Architectuur	*	*	*
Midden-Oostenstudies	*	*	*
Minorities & Multilingualism	*	*	*
Muziekwetenschap	*	*	*
Nederlandkunde/Dutch Studies	*	*	*
Nederlandse Taal en Cultuur	*	*	*
Nieuwgriekse Taal en Cultuur	*	*	*
Oude Nabije-Oosten studies	*	*	*
Oudheidwetenschappen	*	*	*
Religiewetenschappen	*	*	*
Romaanse Talen en Culturen	*	*	*
Russische Studies	*	*	*
Scandinavische Talen en Culturen	*	*	*
Slavische Talen en Culturen	*	*	*
Spaanse Taal en Cultuur	*	*	*
Taal- en Cultuurstudies	*	*	*

Taalwetenschap	*	*	*
Theaterwetenschap	*	*	*
Theologie	*	*	*
Theologie (joint degree)	*	*	*
Zuid- en Zuidoost-Aziëstudies	*	*	*

Techniek	NTG	EM	CM
Advanced Technology	*	#	#
Bedrijfsinformatie-technologie	*	#	#
Biomedische Technologie	*	#	#
Bouwkunde	*	#	#
Civiele Techniek	*	#	#
Creative Technology	*	*	*
Data Science (joint degree)	*	#	#
Electrical Engineering	*	#	#
Industrial Design	*	#	#
Industrieel Ontwerpen	*	#	#
Life Science and Technology	*	#	#
Luchtvaart- en Ruimtevaarttechniek	*	#	#
Maritieme Techniek	*	#	#
Nanobiologie (joint degree)	*	#	#
Scheikundige Technologie	*	#	#
Technische Aardwetenschappen	*	#	#
Technische Bedrijfskunde	*	#	#
Technische Bestuurskunde	*	#	#
Technische Informatica	*	#	#
Technische Innovatiewetenschappen	*	#	#
Technische Natuurkunde	*	#	#
Technische Wiskunde	*	#	#
Werktuigbouwkunde	*	#	#

Sectoroverstijgend	NTG	EM	CM
Cognition, Language and Communication	*	*	*
Future Planet Studies	*	ak	wisA+ econ+ ak

Global Responsibility and Leadership	*	*	*
Global Sustainability Science	*	#	#
International Studies	*	*	*
Liberal Arts and Sciences	*	*	*
Liberal Arts and Sciences (joint degree)	*	*	*
Liberal Arts and Sciences: Global Challenges	*	*	*
Life Science and Technology	*	#	#
Life Science and Technology (joint degree)	*	#	#
Molecular Science and Technology	*	#	#
Molecular Science and Technology (joint degree)	*	#	#
Philosophy, Politics and Economics	*	wisA	wisA
Philosophy, Politics & Economics	*	wisA	wisA
Politics, Psychology, Law and Economics	*	*	wisA
Security Studies	*	*	*
Technology and Liberal Arts & Sciences	*	*	*
Tourism (joint degree)	*	*	wisA
Urban Studies	*	*	*

Bijlage 5: voorbeeld keuzeformulier Prometheus

Naam leerling:
Datum gesprek:

In dit gesprek maak je een keuze voor een profiel. Binnen de profielen is nog iet te kiezen. Daar waar je een keuze moet maken, kleur je één vak. Kies je bijvoorbeeld voor HAVO-CM, kleur je eerst het bolletje van HAVO-CM, en daarna kies je tussen AK of MAW, daarna tussen toneel en wiskunde-A en vervolgens geef je aan of je een extra vak wilt (en welke). Deze laatste kan je leeg laten want een extra vak is niet verplicht. Een extra vak ik niet vrijblijvend. Eenmaal gekozen, volg je het voor minimaal één jaar.

☐	Cultuur en Maatschappij	☐	Economie en maatschappij	☐	Natuur, Gezondheid en Techniek
X	Nederlands	X	Nederlands	X	Nederlands
X	Engels	X	Engels	X	Engels
X	Kunstvak	X	Kunstvak	X	Kunstvak
☐	Frans	X	Economie	X	Scheikunde
☐	Duits				
☐	Wiskunde A	X	wiskunde A	X	Wiskunde B
☐	Kunst 2				
X	Geschiedenis	X	Geschiedenis	X	Natuurkunde
☐	Aardrijkskunde	☐	Aardrijkskunde	X	Biologie
☐	Maatschappijwetenschappen	☐	Maatschappijwetenschappen		
Extra vak					
☐	Filosofie	☐	Filosofie	☐	Filosofie
				☐	Wiskunde D

Voorkeur voor je kunstvak: De indeling van de kunstvakken wordt gedaan door de kunstdocenten. Geef hier aan in welke volgorde jij het liefst je kunstvakken wil. Voor de duidelijkheid: keuze 1 wil je het liefst.

	keuze 1	keuze 2	keuze 3
kunstvak dans			
kunstvak muziek			
kunstvak drama			
kunstvak toneel			

Opmerking:

handtekening mentor

handtekening leerling

handtekening ouder/verzorger